

KURRIKULUM • FRL

Oangepaste
grutte opdrachten

Faze 2

SJOCH OM 'E HOEKE: FERLINE, NO EN TAKOMST

Grutte opdracht 1: Fryske taal & kultuer yn heden, ferline en takomst

Oer de Fryske maatskippij, de omjouwing en it kultureel erfgoed fan it ferline, heden en takomst. Oer de rol en wearde fan de Fryske kultuer foar de ynwenners fan Fryslân.

Relevânsje

Kennis fan de Fryske kultuer helpt learlingen om de Fryske mienskip mei har tradysjes en taalgebrûk better te begripen, te wurdearjen en yn stân hâlde te wollen. Dy kennis helpt learlingen om har ferbûn te fielen mei de Fryske kultuer en foarm te jaan oan de Fryske mienskip troch aktyf boargerskip (sosjale partisipaasje en kulturele belutsenens).

Kultuer en kultureel erfgoed binne algeduerigen yn beweging. It tinken oer de (Fryske) kultuer en syn skiednis feroaret troch de iuwen hinne en nije generaasjes komme hieltyd foar nije útdagingen te stean.

De bewustwurding dat kultuer dynamysk is, jout learlingen de mooglikheid om in kar te meitsjen yn wat hja no en foar de takomst weardefol fine foar harsels en de mienskip.

Ta kultureel erfgoed wurdt rekkene: alle materiële en ymmateriële saken dêr'tst bewust en ûnbewust wearde oan hechstest en dy'tst foar de takomst behâlde wolst.

Troch te lêzen en te harkjen nei ferhalen, lykas skiednisferhalen, hjoeddeiske ferhalen, berne- en jeugdliteratuer, en troch oer dy ferhalen te praten, komt net inkeld yn de kunde mei it heden, ferline en de takomst, mar ek mei dysels en oaren.

Ynhâld

[Kennisoerdracht]

Learlingen leare oer de Fryske kultuer (skiednis, omjouwing en lânskip, arsjitektuer, keunst, literatuer, tradysjes en noarmen en wearden).

Learlingen leare oer de politike en sosjale wearde fan de Fryske taal foar de Frysk- en net-Fryskpraters yn Fryslân en foar de Fryske mienskip fan no, earder en skielk.

Learlingen krije ek ynsjoch yn de ferbining tusken kultuer en taal. Noarmen en wearden wurde utere yn taal en wurden en útdrukkingen binne keppele oan de kultuer en tradysjes, sa as Fryske sporten, of spesifike ûnderdielen út de Fryske maatskippij, lykas de lânbou.

[Belibje, ûndersykje en ûntdekke]

Learlingen belibje en ûndersykje it Fryslân fan earder, no en de takomst troch it meimeitsjen fan en it meidwaan oan kulturele aktiviteiten, âlde en nije monuminten yn de (direkte) omjouwing te besykjen en te bestudearjen en troch har yn te libjen yn Fryske ikoanen en situaasjes. Learlingen leare om har te ferpleatsen yn oare persoanen en tiden en ûntwikkelje sa in histoarysk referinsjeramt mei kennis

oer persoanen, foarfallen, ferskynsels en ûntwikkelingen yn Fryslân. Dat helpt har om it hjoeddeiske Fryslân better te begripen en te wurdearjen.

Learlingen ûntdekke dat kultuer bûn is oan tiid en plak troch de Fryske kultuer fan no te ferlykjen mei dy fan earder, mar ek troch dy ôf te setten tsjin oare kultueren.

[Refleksje en miening]

Learlingen ûndersykje de Fryske kultuer en it kultureel erfgoed en wat oaren de muoite wurdich fine om te bewarjen. Learlingen leare om wurden te finen foar wat sysels weardefol fine om foar takomstige generaasjes te bewarjen.

[Frysk as doeltaal en fiertaal]

De Fryske taal wurdt funksjoneel ynset by it learen oer en belibjen fan de Fryske kultuer. Soks befoarderet in iepen hâlding tsjin de brûkers fan it Frysk en de Fryske kultuer oer. Dêrmei ûntwikkelje learlingen talige kompetinsjes en in positive hâlding dy't har yn steat stelle om effektyf en adekwaat te kommunisearjen yn de meartalige en multykulturele mienskip yn Fryslân en dêrbûten.

IDENTITEIT & TAAL YN BEWEGING

Grutte opdracht 2: Ferkenning fan de Fryske taal en meartalich taalbewustwêzen

Oer de rol en wearde fan de Fryske taal en oer de rol en wearde fan meartaligens foar identiteitsûntwikkeling.

Oer it brûken fan de Fryske taal en meartalich taalbewustwêzen: it ferskaat en de oerienkomsten tusken Frysk en oare talen, taalgebrûk en har kultueren.

Relevânsje

Omtinken, wurdearring en romte jaan oan it brûken fan it Frysk (mar ek fan oare thústalen as it Nederlânsk) fersterket it selsfertrouwen en de wurdearring foar it Frysk en oare thústalen. It draacht by oan de identiteitsûntwikkeling fan learlingen.

Troch neist it Frysk ek romte te bieden oan thústalen oars as it Nederlânsk, komme learlingen yn oanrekking mei meartaligens. Troch each te hawwen foar inoars talen wurdt (meartalich) taalbewustwêzen kreëarre, it learen fan it Frysk ferdjippe en de wurdearring foar de thústaal fan oaren fergrutte.

Meartalich bewustwêzen biedt in kapstôk foar it learen fan nije talen, sa as it Frysk dat docht foar net-Fryskpratende learlingen.

It beskikken oer in meartalich repertoire makket it mooglik om de kommunikaasje en it hanneljen ôf te stimmen op de oar. Soks befoarderet gearwurking (yn en bûten skoalle).

Ynsjoch yn de oerienkomsten en ferskillen tusken talen, ynsjoch yn de relaasje tusken foarm en betsjutting fan taal en hoe't taal wurket yn in kontekst, helpt learlingen om it Frysk en taal yn it algemien as systeem better te begripen, te wurdearjen en behâlde te wollen.

It Frysk feroaret ûnder ynfloed fan oare talen. Brûkers fan it Frysk spylje in wichtige rol yn it behâld en de ûntwikkeling fan it Frysk, om't hja hieltyd wer kieze hoe en wannear't se de taal brûke.

Ynhâld

[Meartalige realiteit]

Learlingen wurde har der bewust fan dat se yn in meartalige provinsje wenje en dat hja meartalich binne as hja Frysk (en/of in oare thústaal) en Nederlânsk prate.

[Bewustwurdig]

Learlingen ûntdekke it belang fan in goede taalbehearsking fan it Frysk om't hja ûnderfine, analysearje en ferwurdzje wat de rol en wearde is fan it Frysk foar harsels en foar oaren, as thústaal, twadde of nije taal, om dysels wêze te kinnen en om optimaal partisipearje te kinnen yn in (Frysk)talige mienskip.

Pedagogyske meiwurkers, learkrêften en dosinten biede learlingen op spesifike mominten

learaktiviteiten oan dêr't learlingen yn stimulearre wurde om it Frysk of in thústaal oars as it Nederlânsk te brûken yn de groep of klasse. Learlingen ûnderfine dat har eigen taal in weardefol plak hat tusken oare talen. Learlingen fergrutsje dêrmei har selfertrouwen, wurde frijmoedich yn it sprekken en krije wurdearring foar it Frysk en oare talen.*

[Taalferkenning en taalbewustwêzen]

Learlingen dogge ûndersykjes troch it Frysk te ferlykjen mei taalfarianten yn Fryslân, it Nederlânsk en oare talen. Hja krije fet op wat talen mienskiplik ha en hoe't taalsystemen fan inoar ferskille yn klank, foarm, taalstruktuer en -konvinsjes.

Learlingen ûntdekke dat se by it learen fan in nije taal fierder bouwe kinne op de eigen taal en se begripe wêrom't bepaalde talen foar de iene makliker te learen binne as foar de oare.

Learlingen meitsje kennis mei it begryp 'harktaal' en wurde har bewust fan de mooglikheid datst dyn eigen taal prate kinst, as de oer dy taal begrypt.

[Taal yn beweging]

Learlingen leare hoe't oare talen, sosjaal-maatskiplike en technologyske ûntwikkelingen en globalisearring it Frysk beynfloedzje. Se krije ynsjoch yn de ynfloed fan it Nederlânsk op it Frysk. Learlingen kinne dêroer neitinke en op grûn dêrfan har eigen taalgebrûk en wurdkar oanpasse.

* Der kin gebrûk makke wurde fan oare oanwêzige memmetalen yn de groep.

IT IS AL BEGÛN

Grutte opdracht 3: De Fryske taal leare en brûke

Oer it learen te behearskjen fan en kommunisearje te kinnen yn de Fryske taal, fierder bouwend op de taalfeardigens fan elke learling.

Relevânsje

It begripen, ferwurkjen en adekwaat reagearjen op Frysktalige uteringen is foar alle ynwenners fan Fryslân wichtich foar sosjale en maatskiplike partisipaasje yn Fryslân. It giet om sawol mûnlinge as skriftlike, digitale en multymediale kommunikaasje.

Foar in part fan de learlingen is it Frysk de thústaal, foar oaren is it de twadde of in nije taal. Underwiis dat rjochte is op it (better) learen fan it Frysk moat fierder bouwe op dy ferskillen yn de begjinsituaasje.

Ynhâld

[Feilich klimaat en differinsjaasje]

Learkrêften soargje foar in posityf stimulearjend en feilich klimaat. Frysktalige learlingen doare de taal frijút te brûken en de learlingen foar wa't it Frysk in nije taal is, fiele har feilich om te eksperimintearjen mei de taal en doare flaters te meitsjen.

Learlingen wurde neffens ferlet stipe by har Fryske taalûntwikkeling. It oanbod slút oan by de begjinsituaasje en it ûnderwiisferlet fan elke learling.

[Taallearen en brûken]

Learlingen leare om effektyf te kommunisearjen yn it Frysk. Dat hâldt yn dat hja leare om yn it Frysk te praten en petearen te fieren, dat hja mûnlinge, skriftlike, digitale of multymediale ynhâld yn it Frysk leare te begripen en te ferwurkjen en dat hja Frysktalige teksten leare te lêzen en te skriuwen. Learkrêften biede differinsjearre learaktiviteiten oan dêr't alle learlingen, passend by it ferlet en de taaleftergrûn, troch útdage wurde om de eigen taalfeardichheid te fergrutsjen.

Learlingen leare hieltyd doelbewuster om har eigen Fryske taalfeardichheid ta te passen en ôf te stimmen op de taalgebrûkssituaasje, it doel fan de kommunikaasje en it publyk.

Learlingen wurde troch funksjonele opdrachten útdage om har taalfeardigens yn it Frysk kreatyf en fleksibel yn te setten. Learkrêften stimulearje learlingen om gebrûk te meitsjen fan de algemiene taalkennis en taalfeardichheden.

De Fryske taalûntwikkeling wurdt stimulearre troch in funksjoneel, eigentiidsk, ryk, audityf, skriftlik en multymediaal Frysktalich oanbod dat útdaget ta ynteraksje en taalproduksje.

[Refleksje]

Learlingen leare om te reflektearjen op de eigen Fryske taalûntwikkeling en kinne antwurd jaan op de fragen: wat kin ik al begripe, sizze, lêze en skriuwe yn it Frysk en wat wol ik noch leare?

Troch te reflektearjen op de eigen Fryske taalûntwikkeling sille learlingen in positive hâlding krije as it giet om it learen en behearskjen fan de Fryske taal en dêrtroch fergrutsje hja har motivaasje.

SIN' EN WILLE

Grutte opdracht 4: Taalkeunst & taalwille

Oer de ekspressive en affektive funksje fan it Frysk.

Oer it fergrutsjen fan de (Frysk)talige kreativiteit en taalwille troch te eksperimintearjen mei de Fryske taal.

Relevânsje

It genietsjen fan de skjintme fan de Fryske taal en it reflektearjen op taalfoarm, taal- en wurdgebrûk, draacht by oan in positive hâlding oangeande it Frysk en taal yn it algemien.

Taalwille fergruttet de motivaasje om in taal behearskje te wollen. Eksperimintearje mei de Fryske taal draacht by oan it fergrutsjen fan de talige kreativiteit en fantasij, mar ek oan taalkennis, wurdskat en behearsking fan de Fryske taal.

Ynhâld

[Taalwille]

By it eksperimintearjen mei de Fryske taal en it yn de kunde kommen mei kreative foarmen fan taal, leit de klam op taalwille en it genietsjen fan de skjintme fan de Fryske taal en taal yn it algemien.

[Meimeitsje | Belibje]

Learlingen belibje de Fryske taal troch te harkjen nei Frysktalige keunstsinnige en ekspressive aktiviteiten, sa as toaniel, musikals, films, flogs, muzyk, foardrachten, ensfh.

Der is omtinken foar lêsbefoarding, trochdat learlingen stimulearre wurde om nei Fryske teksten, ferhalen en literatuer te harkjen of dy sels te lêzen. Troch it learen lêzen fan it Frysk fergrutsje de learlingen it ynsjoch yn harsels, yn oaren en yn de wrâld fan it ferline en hjoed-de-dei. By it lêzen fan it Frysk krije de Frysktaligen de mooglikheid om ynsjoch te krijen yn har earste taal, wat wichtich is foar har identiteitsûntwikkeling. Troch Frysk te lêzen fergrutsje alle learlingen har Frysktalige wurdskat en ûntwikkelje se har literêre kompetinsje.

[Meitsje | Kreëarje]

Learlingen kreëarje talige uteringen (mûnling, skriftlik, digitaal, multymediaal) op basis fan eigen ideeën of ynspirearre troch oaren. It kreative proses krijt foarm yn aktiviteiten dy't de klam lizze op spul, ekspresje, ymprovisaasje, fantasij en wille.

Learlingen eksperimintearje mei taal en (literêre) foarmen fan taal, lykas ferhalen, poëzij, lieten, films, raps, games, harkspullen, harkboeken, flogs, toanielstikken, musicals, ensfh.

Learlingen wurde stimulearre om harsels op in persoanlike wize yn it Frysk te uterjen troch ferskillende taalfoarmen. It taalnivo kin dêrby ôfstimd wurde op de persoanlike taal- en kognitive feardichheden en ambysjes. Troch it stimulearjen fan de (talige) kreativiteit, fergrutsje de learlingen har Fryske taalfeardigens en frijmoedigens, en krije learlingen wille yn it brûken fan de Fryske taal.

[Refleksje]

Learlingen wurde stimulearre om nei te tinken oer Frysktalige uteringen fan oaren en harsels. It petear kin him rjochtsje op styl, sjenre, streaming of ynfalshoeke, de foarmjouwing of de betsjutting fan de tekst of talige utering foar de learlingen sels of in (mooglike) ûntfanger. Tagelyk kin it gean oer watfoar effekt it brûken fan it Frysk hat op hoe't de tekst of oarsoarte talige utering belibbe wurdt.